

AFWIJINGEN IN DE GEWEIEN VAN CERVUS EQUINIS EN CERVUS HIPPELAPHUS

Door toevallige omstandigheden in het bezit gekomen van een merkwaardige afwijking in het gewei van het Javaansche hert (*Cervus hippelaphus*) heb ik getracht in het Palembangsche ook afwijkingen te verkrijgen in de geweien van het Maleische waterhert (*Cervus equinis*). Dat ik hierin geslaagd ben, mogen de hier gereproduceerde foto's toonen, waarop naast de normaal voorkomende geweien van bovengenoemde soorten ook eenige typische afwijkingen zijn afgebeeld, die een nadere bespreking m.i. ten volle waard zijn. De figuren toonen duidelijk de verschillen aan tusschen de geweien van beide soorten.

Het gewei van het Maleische waterhert is weinig langer dan de kop en krachtig van bouw; de voorste der bovenste twee takken is langer dan de achterste,

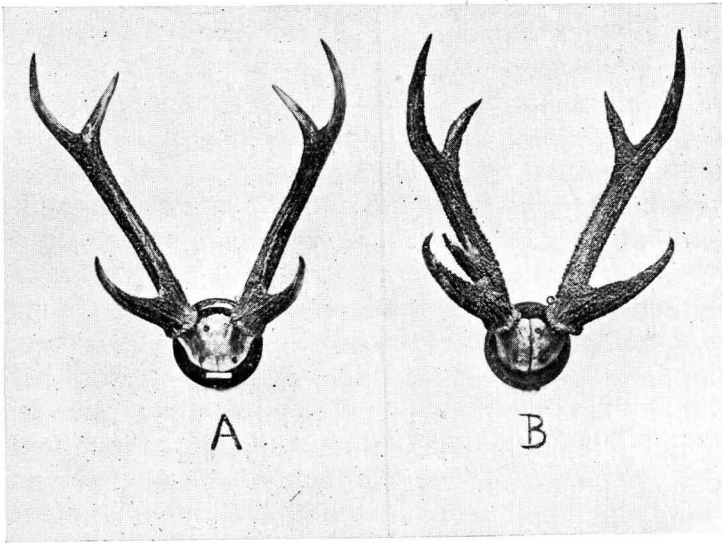

Fig. 1. **A:** Gewei van *C. equinis*; **B:** afwijking ervan.

die tamelijk sterk naar boven en een weinig naar binnen zijn gericht. De horens van het Javaansche hert daarentegen zijn veel langer dan de kop en wijder uiteenstaand. De voorste der bovenste twee takken is hierbij juist veel korter dan de achterste en bijna recht naar boven gericht (Beschrijving overgenomen uit VAN BALEN).

Het met B gemerkte gewei is een afwijking, die hoogst zelden moet voorkomen. Zoo'n gewei wordt hier bestempeld met den naam toedjoehkali mampang dus het gewei met de zeven takken.

Men deelde mij mede, dat het gewei gemerkt „D” afkomstig moet zijn uit Parigi (Midden Selebes), derhalve zou de drager daarvan niets anders kunnen geweest zijn dan een *Cervus hippelaphus*. Uit den vorm van het gewei, vooral uit den linkertak, meen ik zulks te moeten betwijfelen. De voorste der bovenste twee takken is hier duidelijk langer dan de achterste en houd ik het derhalve meer voor een gewei van *C. equinis*.

Het gewei, gemerkt „E”, is echter positief afkomstig van een *Cervus hippelaphus*, en komt eveneens uit Midden Selebes. Dit gewei bezit vier takken, de beide deelen zijn vrijwel symetrisch.

Ik heb mij afgevraagd aan welke omstandigheden deze afwijkingen moeten worden toegeschreven, doch moet het antwoord schuldig blijven. Weliswaar staat in BREHM's *Tierleben* een zeer plausibele reden voor het ontstaan dezer afwijkingen, doch deze kan m.i. niet voor alle hierboven genoemde geweien gelden. BREHM schrijft het ontstaan dezer afwijkingen nl. toe aan verwondingen van dat gedeelte der huid (de zoogenaamde „bast”) waar de nieuwe tak te voorschijn moet komen.

Mogelijkerwijze is de afwijking van gewei „B” ontstaan door een dergelijke verwonding, doch ik kan het mij niet voorstellen, dat gewei „D” zijn vreemdsoortigen vorm aan zulke verwondingen te danken heeft, terwijl ik eveneens geen verklaring weet te vinden voor het ontstaan van den regelmatigen viertak „E”. Ook VAN BALEN geeft geen bevredigende oplossing. De hierop betrekking hebbende zin: „Men vindt echter afwijkingen in de geweien, als het gevolg van zekere levenstijdperken, bijzondere afwijkingen of onregelmatigen groei” brengt mij ook niet veel verder. Het is daarom, dat ik middels dit tijdschrift de belangstelling voor dit onderwerp verzoek, de hoop uitsprekende dat meer bevoegden hieromtrent een en ander zullen willen publiceeren.

Naar de alhier gangbare benamingen te oordeelen, onderscheiden de Inlandsche jagers vier soorten van herten:

- 1) de roesa benoeang, groot lichaam met krachtig ontwikkeld gewei
- 2) de roesa oebi, welks gewei omgeven is door een behaarde huid;
- 3) de roesa sapoet of roesa boengkoes, welks gewei omgeven is door een droge, onbehaarde huid;
- 4) de roesa lalang, met normaal gewei, doch klein lichaam.

Daar de verschillen hoofdzakelijk den vorm van het gewei betreffen, moet ik nog steeds

antwoord krijgen op de vraag hoe de wijfjes dan wel van elkaar te onderscheiden zijn. Het is derhalve duidelijk, dat we hier te doen hebben met een en dezelfde soort. De mannetjes herten dragen slechts verschillende namen, die betrekking hebben op de verschillende stadia, die het gewei voor zijn ontwikkeling heeft te doorloopen. Typeerend is het, dat hoewel deze personen weten, dat de mannetjes-herten hunne geweien op bepaalde tijden verwisselen (dit wordt tapoe genoemd), deze eigenschap slechts wordt toegeschreven aan de roesa benoeang en men dus geloofd dat de roesa oebi en roesa sapoet nimmer een normaal gewei zullen krijgen.

De roesa lalang verschilt van de roesa benoeang door zijn mindere grootte. Ik heb mij er echter persoonlijk van kunnen overtuigen, dat deze roesa lalang niets anders is dan *C. equinis*, dus vermeen ik, dat wij niet langer bij een dergelijk onderscheid behoeven stil te staan. Zooals er reuzen en dwergen onder de menschen zijn, zoo zullen er bij de dieren van een en dezelfde soort ook wel opmerkelijke verschillen in grootte voorkomen.

Batoeradja.

L. COOMANS DE RUITER.

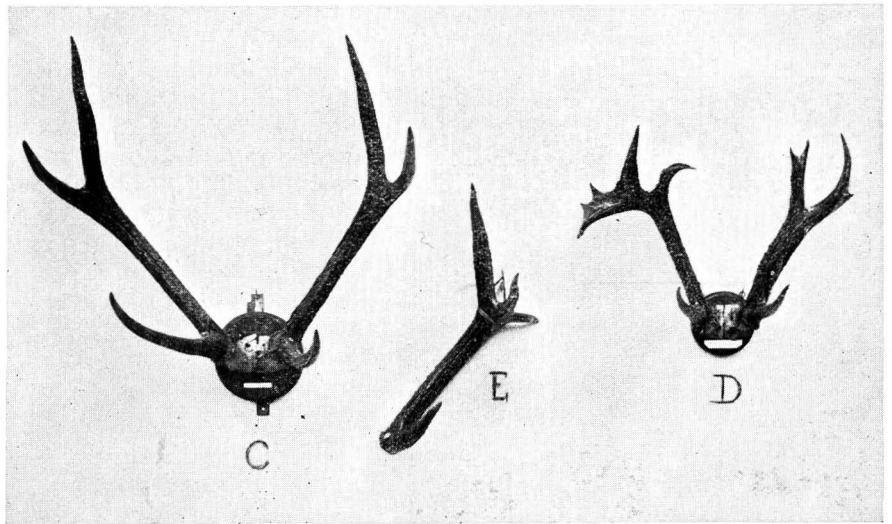

Fig. 2. C: gewei van *C. hippelaphus*; D: afwijking ervan; E: tak van afwijkend gewei.